

3. Принцип проблемності – орієнтація майбутнього фахівця на вирішення реальних фахових завдань.

4. Принцип реалізму – передбачає орієнтованість стоматологічного факультету вищого медичного навчального закладу на досягнення реальних фахових цілей, оволодіння необхідними для цього засобами і методами.

5. Принцип фахового саморозвитку – орієнтація майбутнього стоматолога на створення умов для стабільного задоволення власних фахових і духовних потреб у саморозвитку і самореалізації.

Для ефективності процесу формування професійної компетентності в студентів необхідно вирішити такі завдання [1]:

- забезпечити теоретичне і методологічне обґрунтування цього процесу;

- набути необхідні компетентності;

- сформувати складові: мотиваційну, ціннісну, когнітивну, соціальну, технологічну, праксеологічну, деонтологічну, саморозвивальну;

- досягти максимального розвитку професійно значимих якостей.

Отже, до концептуальних основ розвитку професійної компетентності майбутніх стоматологів належать:

- застосування сучасних наукових підходів (особистісного, діяльнісного, компетентнісного, системного, аксіологічного, синергетичного) у процесі професійної підготовки;

- установа нерозривного зв'язку наукового потенціалу вищої школи і практичної стоматології;

- модернізація педагогічного забезпечення системи стоматологічної освіти;

- поглиблення фундаментальності знань шляхом поєднання спеціальних стоматологічних із суміжними лікарськими спеціальностями;

- фінансове, матеріально-технічне і кадрове забезпечення професійної підготовки лікарів-стоматологів.

Процес формування професійної компетентності майбутніх стоматологів відповідно до вищезазначених концептуальних засад буде ефективним, якщо він удосконалюватиметься і матиме цілісний характер.

Список використаної літератури

1. Модель формування професійної компетентності майбутнього стоматолога [Електронний ресурс] / Я. А. Кульбашна, Я. П. Нагірний // *Медична освіта*. – 2014. – № 1. – С. 124-128.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). – К.: ТОВ "ЦС", 2015. – 32 с.
3. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі стоматології: міжнародний аспект / Я. Кульбашна // *Вища освіта України*. – 2014. – № 2. – С. 67-73.
4. Хоменко К.П. Формування професійної компетентності майбутніх лікарів / К.П. Хоменко // *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. – Додаток 1 до Вип. 36, т. II (62) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К.: Гнозис, 2015. – С. 321–330.

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Голованова І.А., Краснова О.І., Товстяк М.М., Плужникова Т.В., Краснов О.Г.

Українська медична стоматологічна академія

Викладено основні питання організації підготовки і викладання навчального матеріалу з основ менеджменту під час навчання фахівців, керівників та інших управлінських кадрів системи охорони здоров'я на курсах підвищення кваліфікації; визначено роль володіння керівниками медичного закладу основами менеджменту.

Ключові слова: навчальний матеріал, основи менеджменту, сфера охорони здоров'я, післядипломна освіта, курсанти.

The article outlines the main issues of organizing the preparation and teaching of educational material on the basics of management in training specialists, managers and other managerial personnel of the healthcare system in continuing education courses, and shows the role of the management of a medical institution in the basics of management.

Keywords: educational material, fundamentals of management, healthcare, postgraduate education, cadets.

Проблема підготовки і викладання навчального матеріалу давно і широко обговорюється. Логічна організація змісту навчального матеріалу сприяє чіткій фіксації навчальної інформації дидактичними засобами й усвідомленому розумінню складних професійних ситуацій, формуванню умінь приймати рішення, трансформувати знання і вміння в нові ситуації. Усе це, безперечно, значно підвищує мотивацію навчання і якість сформованих знань.

Поширеними способами впорядкування дидактичних об'єктів, що мають у своїй основі характеристики логічної структури навчального матеріалу, з'ясування логічної структури навчального процесу є моделювання, яке трактується як «засіб висвітлення структурних елементів і зв'язків між ними, пізнання закономірностей дидактичного процесу» [3], та технологізація, засобами якої реалізується переведення наукової теорії з усією притаманною їй чіткістю й обґрунтованістю в конкретні дії, спрямовані на вискоелективне вирішення визначених завдань.

Моделювання навчального матеріалу дає змогу відображати або відтворювати об'єкт дослідження, може змінювати його так, щоб вивчення цього навчального матеріалу дало нову інформацію про цей об'єкт. Виконати ці завдання можна застосуванням інтегративної моделі. Такий ракурс більшою мірою стосується компонування, чи проектування навчального змісту.

Що ж до структурування змісту навчального матеріалу, то, вочевидь, в основі його ефективності має лежати відповідна технологія.

Зрозумілим є посилений інтерес сучасних науковців до актуальних питань розробки інноваційних освітніх

технологій впливу на особистість і способів їх ефективного й оптимального використання в навчально-виховному процесі вищої школи. У ньому особливий акцент поставлено не тільки на сутності освітньої технології, її змісті, а й на можливості якісної передачі інформації, досвіду викладачем [5], тобто на володінні ним технологіями навчання і викладання навчального матеріалу. Такі технології навчання і викладання у вищій школі виступають одним із основних інструментів діяльності викладача, який, «окрім багатоглядного знання свого предмета має вміння науково доступно та цікаво представити освітній матеріал. Інноваційні освітні технології навчання та викладання у вищій школі забезпечують відповідь на одне з найголовніших питань освітнього процесу: як, яким чином представити, передати нові знання та створити умови для засвоєння, набуття передбачених програмою, навчальним планом вмінь і навичок студентами» [5].

До основних ознак технології належать стандартизація, уніфікація процесу, можливість його ефективного й економічного відтворення відповідно до заданих умов. При цьому технологічний процес завжди передбачає чітку послідовність операцій із використанням необхідних засобів (матеріалів, інструментів) за певних умов. Найважливішим у будь-якій технології вважається детальне визначення остаточного результату і точне досягнення його. А передумовами застосування поняття «технологія» щодо процесів у виробничій чи соціальній сферах є їх запрограмованість, окресленість кінцевих властивостей передбачуваного продукту, засобів його створення, цілеспрямоване моделювання умов виконання цих процесів, а також їх реальне функціонування [2].

Технологія структурування навчального змісту дисциплін із менеджменту за своєю суттю теж має бути структурним утвором, який, з одного боку, забезпечує цій процедурі необхідне наукове і практичне підґрунтя, а з іншого – повною мірою узгоджується з уже визначеними цілями, завданнями й функціями і дисципліни, і матеріалу, призначеного для вивчення.

Наведемо кілька способів структурування змісту дисциплін із менеджменту, що відображають різні способи осмислення і представлення матеріалу в його логічній побудові й на різних рівнях роботи з ним і можуть застосовуватися в рамках нашої технології.

Найбільш стислими й схематичними є розробки знакового типу, які часто призначені для стандартизованого осмислення формальних характеристик матеріалу. Сюди належить матрична модель (матриця зв'язків) дисципліни в контексті дисциплінарного циклу чи окремої теми в контексті дисципліни, чи внутрішньотемних зв'язків, яка наочно і через числову інформацію демонструє кількість цих зв'язків і їхню взаємну спрямованість.

Близько до матричної моделі за своєю сутністю стоять розробки графо-математичних моделей, що відбивають обсяг навчального матеріалу і дозволяють визначити оптимальне інформаційне завантаження тем. Ці способи структурування найбільш абстрактні, тому відіграють швидше інструментальну, допоміжну роль у організації й раціоналізації навчального змісту. Проте ознайомлення з великою кількістю підручників із менеджменту, виданих у сучасній Україні, показує, що саме інструментальне оснащення процесу формування й структурування навчального змісту відповідає викликам сьогодення. Вочевидь, однією з причин недостатньої цільової й змістової розмежованості дисциплін із менеджменту охорони здоров'я саме і є недостатня популярність перелічених і близьких до них способів структурування змісту навчального матеріалу, які, водночас, відіграють експертну роль для визначення дидактичної спроможності та слабких місць уже створених змістових композицій і виступають структурною основою для досконалішого змістового заповнення.

Набуває популярності сьогодні й створення графічно-словесних схем, які дають змогу представити власне логіку навчального змісту. Це, наприклад, побудова «дерева цілей», структурно-логічних схем, мережкових графіків чи розробка змістових графів, які мають конкретнішу змістову прив'язку до тієї чи іншої дисципліни.

Навчальна інформація буває основною і допоміжною. Так, основна інформація – це така інформація, яка обов'язково має перетворитися в знання і вміння, крім того, вона має бути сприйнята стовідсотково; допоміжна інформація – це додаткова інформація, яка засвоюється для надійності й упевненості під час навчання в ЗВО. Правильне структурування навчальної інформації залежить від раціонально підібраних дидактичних принципів, прийомів і способів залежно від етапів роботи з інформацією [1].

Розглядається структурування матеріалу і з точки зору його логічного розподілу згідно із взаємозалежними функціями, що їх виконують змістові підсистеми в контексті навчальної дисципліни. Навчальний матеріал залежно від виконуваних функцій може бути згрупований таким чином [4]:

– інформаційний (поданий звичайно як тексти, малюнки, креслення, схеми й інші форми графічного вираження інформації (таблиці, географічні карти), музичні твори, ноти, твори скульптури й живопису, моделі, установки, реальні об'єкти навколишньої дійсності й т.ін.);

– операційний (задачі, вправи, завдання інтелектуального або практичного змісту, під час виконання яких виробляються вміння і навички);

– контролюючий (завдання, що забезпечують внутрішній і зовнішній зворотний зв'язок);

– актуалізуючий (тексти, завдання, які сприяють актуалізації опорних знань, умінь і навичок, необхідних для розуміння й засвоєння нового матеріалу);

– стимулюючий (тексти, завдання, що викликають потребу здобути нові знання або засвоїти нові способи дій);

– діагностуючий (завдання, які дозволяють виявити прогалини в знаннях).

При цьому, наголошує вчений, із перелічених видів навчального матеріалу носіями основної інформації слугують інформаційний, операційний і частково контролюючий. Решта видів виконують допоміжну роль, сприяючи якісному, міцному й оперативнішому засвоєнню основної інформації.

Розмаїття способів структурування навчального матеріалу дисциплін із менеджменту охорони здоров'я саме й дозволило винести ці способи за формальні межі технології, покладаючись на технічні й інші можливості суб'єктів педагогічної діяльності.

Оскільки провідною метою розроблення і застосування представленої технології є поліпшення ефективності вивчення дисциплін із менеджменту охорони здоров'я, виокремлені критерії її ефективності відповідають узагальненій структурі передбачуваного навчального результату (мотиваційно-цільовий, когнітивно-діяльнісний і аналітично-проективний).

Критерії в дослідженнях – це мірило, підстава, правило, згідно з яким приймається те чи інше рішення. Виок-

ремлюючи кожен із них, так само виходимо з міркувань системності, цілісності досліджуваних явищ, у нашому випадку – навчального результату, який очікується при вивченні дисциплін із менеджменту охорони здоров'я.

Діяльність починається з належної мотивації й водночас постійно підтримується, зміцнюється нею. Мотиваційно-цільовий критерій показує, наскільки суб'єкт здатен проявляти цілеспрямовану активність у ситуаціях, пов'язаних із опануванням навчального змісту. Існує взаємозалежність між тим, як людина вмотивована на діяльність, і наскільки успішно реалізуються нею інші складники цієї діяльності. Тому саме цей критерій вважаємо первинним.

Професійна управлінська компетентність менеджера лікувального закладу – це складний структурний утвір, складна компетентність, яка розпадається на дрібніші, специфічні компоненти, проте когнітивне і діяльнісне наповнення навчального процесу складає неподільну цілісність. Ми розглядаємо управлінську компетентність як системний утвір, що визначається сукупністю таких компонентів: знання, необхідні для даної спеціальності або посади; уміння і навички, необхідні для успішного виконання функціонально-посадових обов'язків; професійні, ділові й особистісно значущі якості для більш повної реалізації власних сил, здібностей і можливостей у процесі діяльності; загальна культура, необхідна для формування гуманістичного світогляду, духовно-ціннісних орієнтирів, моральних і етичних принципів особистості; мотиваційна сфера професійної діяльності. Проте все останнє лише розширює і доповнює когнітивно-діяльнісну сутність професійного розвитку менеджера, чим і пояснюється вибір другого критерію.

З урахуванням сучасних наукових надбань управлінська компетентність менеджера лікувального закладу розуміється як інтегральна здібність зрілої особистості керівника будувати свій поступальний професійний розвиток із постійним ускладненням завдань і зростанням рівнів досягнень. Це найбільш повно мобілізує внутрішні ресурси керівника щодо їх оптимальної реалізації в конкретних умовах управлінської діяльності.

Аналітично-проективний критерій відображає належну спрямованість особистості менеджера на постійне професійне самовдосконалення, основи якого закладаються у виші, водночас виконуючи моніторингові й коригувальні завдання в процесі професійної підготовки.

Список використаної літератури

1. Беляк О.М. Структурування навчальної інформації як складова підготовки студентів немовних спеціальностей. Наука і освіта. №3, 2014. С. 12-15.
2. Гранік Г.Г., Бондаренко С.М., Концевая Л.А. Когда книга учит. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. 288 с.
3. Кошечко Н. Інноваційні освітні технології навчання та викладання у вищій школі. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка. № 1, 2015. С. 35-38.
4. Минский М. Фреймы для представления знаний. М.: Энергия, 1979. 151 с.
5. Мусаев К.Ф. Подходи до побудови логічної структури навчального матеріалу. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. № 7, 2010. С. 116-122.

ПІДГОТОВКА АКУШЕРІВ - ГІНЕКОЛОГІВ: СЬОГОДЕННЯ І МАЙБУТНЄ

Громова А.М., Міттюніна Н.І., Мартиненко В.Б., Ляховська Т.Ю.

Українська медична стоматологічна академія

Висвітлено проблеми підготовки студентів в умовах запровадження медичної реформи в лікувальних закладах. Для опанування практичних навичок на кафедрі застосовуються симуляційні технології навчання, спрямовані на підготовку спеціаліста до самостійної професійної діяльності.

Ключові слова: навчальний процес, практичні навички, симуляційне навчання.

The article highlights the problems of students preparation in the conditions of introduction of medical reform in medical institutions. Simulation training technologies are used to acquire practical skills at the department, which are aimed on preparing a specialist for independent professional activity.

Keywords: educational process, practice skills, simulational studying.

Підготовка студентів з акушерства і гінекології в сучасних умовах дуже складна. Поширення медичної реформи на лікувальні заклади II рівня, запровадження "сімейних пологів", які передбачають участь сім'ї під час пологів, ускладнює можливість засвоєння практичних навичок [3;4]. У навчальний процес запроваджуються нові технології навчання, спрямовані на підготовку спеціаліста до самостійної професійної діяльності [1;6]. Втілення медичної реформи особливо важливе в акушерстві і гінекології, коли в критичних станах при екстреній допомозі має бути миттєва реакція, правильні практичні дії, бо час обмежений. В ургентному стані виникають ситуації, коли треба прийняти негайне рішення, бо на терезах – життя матері й дитини [2].

Тому в підготовці студентів ми широко використовуємо новітні фантоми, які є першою сходинкою до розвитку симуляційного навчання. Наша кафедра поступово впроваджує симуляційні методи навчання в підготовку студентів IV, V, VI курсів.

Ми використовуємо «симулятор пологів», на якому студенти вивчають біомеханізм пологів, де можна виконати піхове дослідження з метою визначення зрілості шийки матки, величини її відкриття, рівня стояння передлеглої частини, спостерігати за просуванням голівки пологовыми шляхами, проводити захист промежини і первинний туалел новонародженого (рис.1).